

Tillsyn – Lyckobacken

Utbildningsförvaltningen

2020-10-26

Elisabeth Fjällström

Piteå kommun

Innehåll

Inledning och sammanfattning.....	3
Organisation, allmänna förutsättningar, personal, kvalitetssäkring för verksamheten....	4–6
Läroplansområde livsmiljö, demokrati, omsorg.....	6–8
Läroplansområde Utbildning, näringsliv och arbete.....	8–10
Systematiskt kvalitetsarbete.....	10–17

Inledning

Tillsynen 2020 inriktas på två fokusområden med utgångspunkt om verksamheten följer skollagen (SFS 2010:800) samt målområden i förskolans läroplan

De två fokusområden som är redovisat är:

1. Livsmiljö, demokrati och öppenhet
2. Utbildning arbete och näringsliv

Tillsynen utgår också från att verksamheten ska beskriva sin organisation, allmänna förutsättningar, personalförutsättningar samt kvalitetssäkring för verksamheten.

Verksamheten har även skickat in sitt systematiska kvalitetsarbete

Tillsynen har utgått från läsåret 19/20

Sammanfattning

Lyckobacken har i grunden en bra kompetensförsörjning med två legitimerade förskollärare, en förskollärarstudent samt en barnskötare som tillträtt en extratjänst. De har för närvarande några ”timvikarier” utan pedagogisk utbildning och en manlig barnskötare som de använder sig av vid personals frånvaro. Att rekrytera timvikarier är lite svårare att kunna kontrollera, men utifrån att de i övrigt är en stabil personalgrupp ser de i dagsläget positivt på kompetensförsörjningen.

De har kvalitetssäkrat sin verksamhet med goda rutiner såsom brandskyddsarbete, brandövning, rutiner och säkerhet, dokument finns för hantering av farliga ämnen, en plan är upprättad för krishantering, krishanteringsplan finns och olycksfallsförsäkring är tecknad. Samtlig personal har lämnat utdrag från belastningsregistret. En plan mot diskriminering och kränkande behandling är upprättad. En egenvårdsplan finns.

Läroplansområdet livsmiljö, demokrati och öppenhet som utgår från skollagen kap.4 §9 samt 12–13 krav på inflytande och samråd görs bedömningen att målet är uppfyllt i hög grad för verksamheten.

Målet är även uppfyllt gällande barnens förmåga att utveckla öppenhet, respekt, solidaritet och ansvarstagande samt barnens förmåga att kunna ta ansvar och intresse för hållbar utveckling och aktivt delta i samhället.

Läroplansområdet utbildning, arbete och näringsliv som utgår från förskolans läroplan och dess målområden görs bedömningen att målet är uppfyllt i hög grad.

Det systematiska kvalitetsarbetet utgår från förskolans läroplan.

Identifierade Utvecklingsområden 2020/2021

De ska avsätta mer tid till att observera deras verksamhet och deras miljöer i syfte att ännu tydligare kunna se var de har ytterligare utvecklingsområden.

All personal ska känna att de kan ta sig den tiden de behöver till observation och reflektion för utbildningen bästa.

De ska ge personalen möjlighet att driva verksamheten framåt. De värderar samtalen med barnen högt och vill alltid bli bättre på att ta fasta på den spontana och planerade samtalen då barnen är grunden i vår verksamhet.

De behöver även fördjupa sig i användandet av digitala verktyg. Det är ett område som de inte riktigt behärskar än.

Sammanfattande bedömning:

Lyckobackens fristående förskola håller en god kvalitet i sin verksamhet.

ORGANISATION

Förskolans namn: Lyckobacken	Huvudman: Lyckobackens ekonomiska förening
Startdatum: 2008-01-07	Inriktning: Allmän
Rektor: Anna-Maria Henriksson	Rektors ställföreträdare: Lena Sehlkvist
Ange antal barn enligt tillstånd: 30	Ange antal inskrivna barn: 15
Ange antal avdelningar enligt tillstånd: 2	Ange datum: 20 0921
Taxa som tillämpas: Piteå kommuns taxa	Tar förskolan ut några andra avgifter än maxtaxa? T.ex. frukt varje dag, årsavgift etc. Nej

ALLMÄNNA FÖRUTSÄTTNINGAR

Öppettider: 5:30-17:30	
Hur ser gränsdragningen mellan styrelse och rektor ut? Finns ingen direkt gränsdragning	
Hur försäkras tystnadsplikten? All personal som är verksam i utbildningen skriver under en sekretessblankett.	
Hur förvaras handlingar? Handlingar innehållandes information som kan anses vara av känslig art förvaras i ett låst skåp i vårt arbetsrum. I övrigt i pärmar och mappar i arbetsrummet samt i vår arbetsdator.	
Vilka rutiner finns för personalens anmälningsskyldighet till socialtjänsten? All personal känner till den anmälningsskyldighet som föreligger i arbetet med barn. Vi har socialtjänstens informationsfolder uppsatt i vårt arbetsrum.	

PERSONAL

Antal inskrivna heltidsbarn 15 september 2020: 11	Antal inskrivna halvtidsbarn 15 september 2020: 4
Antal förskollärare i barngrupp 15 september 2020: 2	Antal förskollärartjänster (%) i barngrupp 15 september 2020: 200%
Antal barnskötare i barngrupp 15 september 2020: 0	Antal barnskötartjänster (%) i barngrupp 15 september 2020: 0

Antal tjänster med annan utbildning i barngrupp 15september 2020: 2 personer	Antal tjänster med annan utbildning (%) i barngrupp 15 september 2020: 200%
Beskriv hur kompetensförsörjningen ser ut i framtiden? Vi har en i grunden bra kompetensförsörjning med två legitimerade förskollärare, en förskollärlärstudent samt en barnskötare som tillträtt en extratjänst. Vi har för närvarande några ”timvikarier” utan pedagogisk utbildning och en manlig barnskötare som vi använder oss av vid personals frånvaro. Just den del med timvikarier är något som det är lite svårare att kunna kontrollera men i och med att vi är en stabil personalgrupp ser vi dagsläget ljust på kompetensförsörjningen.	
Beskriv hur rektor implementerar förskollärare och annan personal i nödvändiga insikter i skollag och andra föreskrifter som gäller i skolväsendet? Rektor håller sig uppdaterad vad gäller frågor som rör förskolan. På APT-möten informeras övriga om relevanta eventuella förändringar i läroplan och lagar. Vidare i frågor som belyser viktiga och intressanta informerar rektor kontinuerligt övrig personal om sådant som kan vara av vikt för utbildningen. Rektor och övrig personal har även tät sms-kommunikation i sådant som är av vikt och intresse för vår utbildning.	

KVALITETSSÄKRING FÖR VERKSAMHETEN

Har verksamheten planer för:

Genomförs systematiskt brandskyddsarbete? JA	Datum för senaste uppdatering: 2019-10-10
Har brandövning genomförts? JA	Datum för senaste brandövning: 2019-10-17
Finns egenkontrollplan för städning? JA	Datum för senaste uppdatering: 2020-04-21
Finns rutiner och säkerhet vid utflykter? JA	Datum för senaste uppdatering: 2020-04-21
Finns dokument för hantering av farliga ämnen? JA	Datum för senaste uppdatering: 2019-05-06
Finns plan upprättad för krishantering? JA	Datum för senaste uppdatering: 2020-05-11
Finns olycksfallsförsäkring tecknad? JA	Vilket bolag är försäkringen tecknad? Trygg Hansa

Har samtlig personal lämnat utdrag ur belastningsregistret? JA	
Är plan mot diskriminering och kränkande behandling upprättad? JA	Datum för senaste uppdatering: 2020-02-06
Finns plan för egenvård? JA	Datum för senaste uppdatering: 2020-04-21

LÄROPLANSOMRÅDE LIVSMILJÖ, DEMOKRATI OCH ÖPPENHET

Läroplansområden Livsmiljö, demokrati och öppenhet 2020	 Målet ej uppfyllt	 Målet delvis uppfyllt	 Målet uppfyllt i hög grad	 Målet helt uppfyllt
Hur väl anser ni att verksamheten i er förskola lever upp till skollagens (SFS 2010:800) 4 kap. § 9 samt 12-13 krav på inflytande och samråd?			x	

Vad i er verksamhet har bidragit till ovanstående bedömning? På vilket sätt har det bidragit? Ge exempel

I början på läsåret får barnen svara på frågan vad de vill arbeta med och vad som intresserar dem och de finner glädje i. I gruppen med yngre barn vars verbala språk inte är fullt utvecklat använder vi observationer för att hitta deras intressen. Barnen får medverka i barnråd, vi stävar efter flexibilitet hos personalen för att kunna möta barnen i deras dagliga önskemål om vistelsen på förskolan. Barns önskemål och åsikter efterfrågas i den dagliga verksamheten och vägs alltid in i vår planering och beslut. Vårdnadshavarna informeras löpande genom tambursamtal och genom Tyra. I Tyra finns kommentarsmöjligheter för att kunna föra en dialog om innehållet i utbildningen, det finns också en funktion för anteckningar där vårdnadshavare kan ge synpunkter och bli delaktig i den utsträckning de själv väljer. Det förs dagliga tambursamtal med vårdnadshavare vid hämtning och lämning om barnens vistelse hos oss. På grund av den rådande pandemin så kommer vi att avvakta med föräldramöte och föräldrasamråd denna termin, information och dialog kommer istället att ske digitalt eller via telefon. Föräldraenkät skickas ut som vanligt till alla vårdnadshavare under vårterminen.

Hur skulle ni beskriva barnens förmåga att utveckla öppenhet, respekt, solidaritet och ansvarstagande			x	
---	--	--	---	--

Hur skulle ni beskriva barnens förmåga att ta ett växande ansvar och intresse för hållbar utveckling och att aktivt delta i samhället ¹ ?			x	
--	--	--	----------	--

Hur har ni arbetat med att utveckla barnens förmåga utifrån ovanstående?

Vi har arbetat med sopsortering och skapat egna sopsorteringskärl, diskuterat material och hur vi kan återvinna dessa. Vi har även aktivt själva gått till återvinningen och slängt våra sopor, tittat på filmer om hur naturen och djuren tar skada av bland annat plast i havet. Involverat barn och vårdnadshavare genom att skapa klädåtervinning i förskolan. Nyttjat återbruksmaterial i skapande och konstruktion samt visat barnen hur man kan handla begagnat. Vi handlar aktivt begagnat i den mån vi kan och för samtal med barnen om detta.

Genom arbetet med litteraturen ”Is och sol” samt grupparbeten har barnen fått ta ansvar för sina handlingar och stärka banden till varandra.

Vad i er undervisning har bidragit till ovanstående resultat? På vilket sätt har det bidragit?

Vi upplever det som att barnen inte lägger värdering i om material är nytt eller begagnat. Genom att vi vuxna ser potential och ett värde i återvinning och återanvände så har det också påverkat barnens sätt se möjligheter med materialen och deras känsla för ansvar. Vi har haft en kontinuitet i våra arbeten med social, ekonomisk och miljömässig hållbarhet och haft ett medvetet förhållningssätt och en samsyn inom området. Vi anser det vara ett levande arbetsområde som ska prägla vardagen. Genom ständiga grupparbeten och samtal om jaget, att vara en god kamrat och det egna ansvaret så önskar vi ge barnen verktyg för att kunna ta hand om sig själv och se till andra människor ur ett hållbart perspektiv.

Beskriv hur förskolan samverkar i arbetet med aktiva åtgärder för att förebygga diskriminering och kränkande behandling

I allt värdegrundsarbete utgår vi utifrån den befintliga barngruppen, hur den sociala strukturen ser ut och barnen får ta en aktiv del i arbetet med värdegrundsfrågor. Det blir många spontana samtal kring kamratskap och vid incidenter tar barnen en aktiv roll i hur vi ska komma vidare. Planerad undervisning som syftar till att samtala om hur vi behöver vara med varandra och vi använder litteratur som främjar dialog. Vi är måna om att uppmärksamma civillkurage hos barnen och har ett tydligt förhållningssätt inom personalgruppen för att vara medvetna förebilder

Vi har haft ”Veckans goda gärning” som syftar till att barnen får uppmärksamma snälla och bra saker som kamraterna har gjort för dem och lyfta varandra inför barngruppen. Detta sker alltid genom stöttning av pedagog för att säkerställa att alla barn får lyftas för sina goda egenskaper.

Alla som arbetar i förskolan ska respektera varje barns rätt att uttrycka sina åsikter med olika uttrycksformer samt säkerställa att barnens uppfattningar och åsikter tas tillvara och kommer till uttryck i utbildningen. Beskriv hur det processarbetet kvalitetssäkras.

Vi använder den självskattningsblankett som finns bifogad i vårt systematiska kvalitetsarbete. Var och en i personalen svarar utifrån den egna uppfattningen och svaren sammanställs under APT för vidare diskussion. Barns rätt till uttryck inom förskolan är ett levande samtal inom personalgruppen för att säkerställa att alla arbetar mot samma mål. Genom vårt systematiska kvalitetsarbete och utformningen av denna under åren kan vi uppmärksamma de bra saker som uppnåtts samt eventuella brister.

Vad kan utvecklas ytterligare gällande ovanstående aktiviteter?

Vi ska avsätta mer tid till att observera vår verksamhet och våra miljöer i syfte att ännu tydligare kunna se var vi har ytterligare utvecklingsområden. All personal ska känna att de kan ta sig den tiden de behöver till observation och reflektion för utbildningen bästa. Vi ska ge och ta för att ge personalen möjlighet att driva verksamheten framåt. Vi värderar samtalen med barnen högt och vill alltid bli bättre på att ta fasta på den spontana och planerade samtalen då barnen är grunden i vår verksamhet.

LÄROPLANSOMRÅDE UTBILDNING, ARBETE OCH NÄRINGS LIV

Läroplansområden Utbildning, arbete och näringsliv 2020				
	Målet ej uppfyllt	Målet delvis uppfyllt	Målet uppfyllt i hög grad	Målet helt uppfyllt
Hur väl anser ni att verksamheten i er förskola lever upp till läroplanens (Lpfö18) mål?			X	

Vad i er undervisning har bidragit till ovanstående bedömning? På vilket sätt har det bidragit?

Hos oss får barnen möta ett varierat utbud av lärprocesser och undervisningstillfällen. Vi satsar på att väva in läroplanens mål i barnens vardag och den planerade undervisningen. Genom att ha ett medvetet förhållningssätt till läroplanens målområden och genom att arbeta nära barnen kan vi fånga barnen i deras samtal, utveckla dem och fördjupa ett gemensamt lärande. Genom att aktivt benämna barnens resonemang och handlande med korrekta begrepp så synliggör och utvecklar deras lärande. Vi tar fasta på barnens intressen och försöker utveckla dem och binda dem till andra berörda ämnen. Vårt mål är att kunna se läroplanens mål som en helhet och ett lärande som uppmärksammar barnen på att finna de olika kunskapsområdena i sin vardag. Detta har bidragit till att medvetengöra barn och oss själva om hur de olika målområdena går in i varandra och vi kan exempelvis finna matematiken i naturvetenskapen, språket i tekniken och motoriken i estetik.

Beskriv hur förskolan ger förutsättningar för barnen att utveckla förmågan att fungera enskilt och i grupp, samarbeta, hantera konflikter och förstå rättigheter och skyldigheter samt att ta ansvar för gemensamma regler.

Förskolan erbjuder barnen aktiviteter och material som både kan användas enskilt och i grupp. Vi arbetar projektvis för att stärka samspel mellan barnen. I grupparbeten är barnen i behov av varandra för att komma vidare i uppgiften och de får öva sig på att resonera, lyssna in varandra intryck och åsikter samt mötas i dessa. Detta får barnen också öva på i den fria leken då de måste förhålla sig till fler barns tankar än endast sina egna. Genom närvarande pedagoger som stöttar upp barnen i deras konflikthantering kan vi vägleda dem i att finna strategier för att lösa konflikterna. Kamratskapsamtal, utformandet av kompisdocka och "ord som skadar", litteratur och film med efterföljande samtal är exempel på hur vi arbetar. I arbetet med det enskilda barnet är vårt fokus att möta just individen i dennes situation. Vi är måna om att våra barn ska känna att de blir sedda och hörda och att alla barn känner att de har fått den bekräftelse, uppmärksamhet och uppmuntran som de behöver för att känna trygghet och i och med det kunna lära i enlighet med läroplansmålen där omsorg, utveckling och lärande bildar en helhet.

Beskriv hur förskolan ger förutsättningar för barnen att utveckla ett nyanserat talspråk och ordförråd samt förmåga att leka med ord, berätta, uttrycka tankar, ställa frågor, argumentera och kommunicera med andra i olika sammanhang och med skilda syften

Två i arbetslaget har gått utbildningen till språk-läs och skriptutvecklare i Skolverkets regi och efter den utbildningen utvecklade vi som verksamhet vårt språkutvecklande arbetssätt genom att dels skapa ett bibliotek där vårdnadshavare och barn uppmuntrades att låna hem böcker. Biblioteket var uppdelat i fyra delar: böcker riktade mot de yngre barnen, klassiker, pedagogisk litteratur som syftar till vidare dialog samt litteratur på annat modersmål. Vi har arbetat med sagor, rim och ramsor, musik, muntligt berättande, boksamtal, ljudning, ett medvetet användande av korrekta och utmanande begrepp, stödtecken, skapande, ASL och vi lägger stor vikt vid de dagliga samtalen för barns utvecklande av språket. Vi eftersträvar att detta blir en tvåvägskommunikation där lyssnande och berättande behärskas i balans. Vi försöker att medvetengöra oss själva om hur miljön runt oss och barnen utmanar och stimulerar barnens utveckling tillsammans med barn, pedagog och material i arbetet med deras utvecklande av litteracitet.

Beskriv hur förskolan ger barnen förutsättningar att utveckla nyfikenhet, kreativitet och lust att leka och lära

Genom våra observationer av barnens lekmönster och intervjuer har vi fått en inblick i deras intressen och har utifrån det utvecklade miljön för att locka barnen till kreativitet, nyfikenhet samt lust att leka och lära. Vi har fokuserat på att ge barnen tid för deras lek och visar intresse för den. Vi vill ge dem utrymme att experimentera med deras idéer, problemlösning och kreativitet. För detta krävs utrymme, tid, material, tålmod, förståelse och stöttning. För att stödja detta har vi också sett över vilket material barnen har tillgång till och har försökt att ge barnet ett varierat utbud av material att kombinera och utforska. Genom digitala läromedel har vi också gett barnen fler dimensioner i sitt utforskande och lärande.

På vilket sätt ansvarar förskolläraren att varje barns utveckling och lärande kontinuerligt och systematiskt följs, dokumenteras och analyseras för att det ska vara möjligt att utvärdera hur förskolan tillgodoser barnens möjligheter att utvecklas och lära i enlighet med läroplanens mål

För att kunna säkerställa att alla barn blir sedda i sin utveckling och lärande görs alltid en indelning av barnen av förskolläraren, där det blir tydligt för hela personalgruppen vilka ansvarsbarn personalen har. Ansvarsbarn avser säkerställa att alla barns utveckling följs, dokumenteras och analyseras för att se att alla barn får samma möjligheter.

Förskolläraren tar bland annat fram dokumentations och analysmall för att förenkla för personalen att kunna dokumentera och analysera barnens möjlighet till utveckling i enlighet med läroplanen. Dessa följs upp utifrån de tidsintervaller som förskolläraren har angett. Planering och analys går igenom av barnskötare i samråd med förskollärare. Förskolläraren tar även fram enkätmall för att vårdnadshavare ska få delaktighet och möjlighet till utvärdering i utbildningen och genom Tyra kan vårdnadshavare följa sina barns utveckling och komma med kommentarer om den undervisning som bedrivs. Tyra fungerar också som det egna barnets dokumentation och pedagog går tillsammans med barnet igenom deras egna Tyra för att uppmärksamma barnets egen dokumentation.

Beskriv hur förskolläraren leder de målstyrda processerna i undervisningen samt ansvarar för planeringen och att genomförandet utgår från läroplanen

Vi ser alla i personalen som en tillgång och all personal är nära barnen, därför vill vi ge all personal friheten att känna att de får chansen att lyfta intressen hos barnen som de har uppmärksammat i arbetet med dem. Planering sker alltid i samråd med förskollärare för att säkerställa process och att undervisningen sker i enlighet med läroplansmålen. Vid behov finns

förskolläraren till hands med vägledning och stöttning och reflektion samt analys sker i samråd mellan förskollärare och annan personal.

De målstyrda projekten är utformade av förskolläraren för att säkerställa att de följer läroplansmålen, där planering, genomgång, strategi för dokumentation, uppföljning och analys ingår. Förskollärare samtalar med berörd personal och informerar om syfte, tillvägagångssätt, material, dokumentation samt följer upp arbetet genom täta dialoger och samanställning av dokumentation för en analys.

Tankar kring undervisning sker i arbetslaget men förskolläraren har det huvudsakliga ansvaret över hur undervisningens upplägg utformas.

Beskriv hur rektor jobbar med det systematiska kvalitetsarbetet och säkerställer en likvärdig förskola i medverkan av förskollärare, barnskötare och övrig personal samt säkerställa att barnens vårdnadshavare ges möjlighet att delta i kvalitetsarbetet.

Rektor utformar årshjul med tydlig planering inför det kommande året. Rektor kallar personalen till APT för att säkerställa att alla är införstådda i arbetet med det systematiska kvalitetsarbetet och att målområdet är väl förankrat i arbetslaget. Personalens kompetens tas tillvara genom att rektors och personal gemensamt utarbetar en planering för hur de konkret ska arbeta mot det uppsatta målet. I årshjulet framkommer tydligt när målarbetet ska stämmas av gemensamt i arbetslaget och rektor stämmer av med resterande personal hur arbetet med de planerade utvecklingsområdet fortskrider.

Genom att vårdnadshavarna tidigt informeras om vårt utvecklingsområde inför det kommande läsåret och planerat arbetssätt. De delges löpande via tambursamtal, dokumentation och Tyra. En föräldraenkät skickas ut under vårterminen och vårdnadshavare delges om verksamhetens mål och arbeten under föräldramöten och utvecklingssamtal. Rektor ansvarar över att ovanstående utförs av förskollärare på förskolan.

Är det något område inom undervisningen som ni skulle behöva jobba vidare med som utvecklingsområde?

Vi känner att det vi personal skulle behöva fördjupa oss i användandet av digitala verktyg. Det är ett område som vi inte riktigt behärskar än.

Lyckobackens systematiska kvalitetsarbete

Nulägesrapport utifrån läroplanen samt analys av måluppfyllelse

Vårt systematiska kvalitetsarbete från föregående år syftade till att fokusera på språket som ett utvecklingsområde. I detta arbete har vi genom observationer samt dialoger mellan vuxna och barn sett ett behov av en bättre samanhållning mellan barnen, där det sociala samspelet mellan barnen behövde stärkas i den fria leken. I arbetet med en av projektgrupperna uppstod emellanåt konfliktsituationer barn emellan. Vi förde täta dialoger mellan personalen och valde att fokusera på att observera barnen i deras fria lek. Efter att ha observerat den fria leken såg vi ett samband mellan svårigheter i samspelet i leken som också påverkade projektarbetena. Vi såg att barnen hade utmaningar med att hantera konflikter sinsemellan, att ta kontakt och att skapa en fungerande bråklek samt övrig lek. Margareta Öhman skriver mycket om leken i sin bok "Det viktigaste är att få leka" och poängterar lekens roll i barns utvecklande av empati. Hon skriver att leken är en trygg plats att utveckla empatisk förståelse och respons och att detta även blir mer nyanserat utanför lekens ramar. Hon skriver om hur leken främjar barns förmåga att samspela, förhandla och stärker relationer. Men också om hur leken kan bli ett maktspel mellan barn och dra ner lekklimatet för alla barn runt omkring. Detta skapar negativa förväntningar mellan barnen och lekklimatet får en negativ struktur.

Birgitta Knutsdotter Olofsson skriver i boken ”I lekens värld” om vikten av att harmonin i leken bevaras, det krävs trygghet för att barnen ska kunna ta sig in i och koncentrera sig på leken och de sociala lekreglerna: turtagning, samförstånd och ömsesidighet. Harmonin i leken kan störas av ojämn maktfördelning, maktkamp och kränkningar.

Vi upplevde det som att dessa negativa känslor ibland följde med in i projektgrupperna, främst hos barnen som var 5 – 6 år. Detta störde koncentrationen och samarbetet mellan barnen och måluppfyllelsen blev därför inte som förväntat. Genom samtal med barn och personal bestämde vi att vår utvecklingsinsats därför måste fokusera på leken för att lyckas nå vårt mål med språket. Sanna Sallinen har forskat i barns lek på förskolan och hon menar att barn i leken lär sig förhandla med andra, de lär sig lösa konflikter och att med hjälp av språket markera att de växlar mellan olika plan av lek och verklighet. Sallinen konstaterar också att det finns mycket snuttelekande. Med detta menar hon att leken ofta blir något som mestadels bara ryms mellan de planerade aktiviteterna. I och med detta hinner inte leken och barnens experimenterande med roller och ord fördjupas. Detta fick oss att besluta oss för att ge den fria och den planerade leken mer tid och utrymme i verksamheten så att barnen fick möjligheten att finna ro att gå in i sin lekvärld.

I läroplanen kan vi läsa att förskolan ska erbjuda varje barn förutsättningar att utveckla

- Öppenhet, respekt, solidaritet och ansvarstagande
- Förmågan att ta hänsyn till och leva sig in i andra människors situation samt viljan att hjälpa andra
- Förmågan att fungera enskilt och i grupp, samarbeta, hantera konflikter och förstå rättigheter och skyldigheter samt att ta ansvar för gemensamma regler.

Läroplanen lyfter också alla barn rätt till lek som stimulerar, utmanar och utvecklar barnen. Genom att leken inte har fungerat för alla barn så har det även påverkat lekklimatet hos dem som haft ett fungerande lekmönster. Det var dessa mål ur läroplanen som vi kände att vi behövde utvecklas mer och stärkas inom. Vi formulerade därför en ny målformulering som syftade till att:

- Stärka barngruppen.
- Få mindre konflikter mellan barnen i den fria leken.
- Få ett bättre lärandeklimat där alla barn kan tillgodogöra sig utbildningen.

- **Vilka verktyg, system och rutiner som finns för dokumentation och utvärdering.**

Vi använder oss av olika mallar för att enkelt kunna planera, dokumentera och analysera hur arbetet inom bestämt målområde och specifik undervisning fortlöper och för att på ett överskådligt sätt kunna följa utvecklingen hos verksamheten och barnen. Vi använder oss bland annat av Tyra, planeringsmall med analys, dokumentationsmall från Skolverket och självskattningsblankett. Vi använder oss även av barnintervjuer och kartläggning av konfliktsituationer för att uppmärksamma var vi behöver tillsätta stöd samt mallar för att enkelt kunna observera olika situationer, exempelvis barns lekmönster i miljön och mellan varandra, se bilagor. Alla dessa mallar finns utskrivna att enkelt fylla i för all personal vid behov och de går även att fylla i via datorn. Barnen har tillgång till lärplattor och kan via dem dokumentera och reflektera över sitt eget lärande genom skapande, bild och film. Dokumentationsväggar finns tillgängligt för barnen att fästa sina bilder på för att kunna gå tillbaka och reflektera när så önskas. Vi låter också barnens arbeten och skapande bli en del av förskolans miljö och använder deras kreativitet i utformandet av de olika rummen. Detta skapar tillfällen för gemensamma samtal och reflektioner kring deras egna lärande. Varannan vecka tar förskollärare kontakt med resterande personal för att återkoppla hur mallar och dokumentation har använts. Innan APT delas läsanvisningar ut kring relevant litteratur, studier eller andra inspirationskällor, detta för att

vi sedan ska kunna föra dialoger mellan varandra i arbetslaget och gemensamt analysera den berörda texten. Här lyfts också våra mallar och vår dokumentation och vi får möjlighet att analysera och reflektera gemensamt om utgångsläge och fortsättning.

- **Hur lokaler, utrustning och miljö har använts**

Miljön ska vara levande och föränderlig samt följa barnens intressen och locka dem till lek och lärande. Vi har försökt att skapa mötesplatser för barnen och pedagoger i deras miljöer där de kan mötas och samspela och lära tillsammans med varandra. Miljöerna ska främja barnens utveckling och lärande och inspirera barnen i deras utbildning. Vi har därför fört dialoger med barnen om deras intressen, använt oss av observationer och kommunicerat i arbetslaget för att gemensamt utveckla och förändra miljön samt se till de olika åldrarnas behov av stimulering och utmaningar. Vi har försökt att göra material och utrustning intressant genom att byta ut och inte ha allt material tillgängligt samtidigt. Alla barn oavsett ålder har tillgång till hela verksamhetens ytor och material samt utrustning anpassas efter mognad och ålder. Vi går kontinuerligt igenom utrustning och material för att veta vad vi kan behöva införskaffa för att stimulera den nuvarande utbildningen. Vid förändring introduceras de nya materialen eller miljöerna för barnen för att förtydliga syftet. Vi har strukturerat våra olika miljöer för att förtydliga lärmiljöerna för barnen så det blir lättare för dem att veta hur de olika miljöerna kan användas.

Vi har valt att förändra miljön i Mysan med ett större fokus på bygg och konstruktion samt möte med digitala läromedel. Genom att nyttja projektorer och lärplattor har barnen fått möta den digitala världen på lekfulla och kreativa sätt. Genom att använda exempelvis projektorer i de lärande barnen intresserar sig av så har vi kunnat förstärka deras upplevelse. Med hjälp av projektorn har vi bland annat dansat, läst böcker, projicerat bakgrunder, studerat färger och mönster samt ljus och skuggor. Lärplattor har introducerats i högre grad och med hjälp av närvarande pedagoger har barnen gemensamt fått arbeta med exempelvis greenscreen och stopmotion och barnen har fått arbeta med applikationer som behandlar relationer, samarbete, känslor och empati, bland annat applikationen Peppy Pals Beach och Puffarna. Genom vårt easy – scop har vi kunnat upptäcka vår omgivning och undersöka oss själv på nära håll gemensamt över lärplattan. Vi har noga diskuterat vikten av närvarande pedagoger under arbetet med digitala läromedel och ett ledord för oss under arbetet med dessa är ”En applikation är inte pedagogisk i sig, applikationen blir pedagogisk i samspel och dialog med andra”.

Under slutet av våren blev vår utemiljö av större betydelse för oss då vi i och med den rådande pandemin flyttade ut verksamheten i den mån vi kunde. Det blev i och med de viktigt för oss att lyssna in barnen och deras tankar kring vad de önskade att utevistelsen skulle erbjuda. Material och aktiviteter flyttades ut så som dans och rörelse, musik, färg och form, material för bygg och konstruktion, spel, finmotorik, vattenlek, digitalisering. Vi byggde också gemensamt ute på gården, bland annat musiktavlor och aktivitetstavlor.

- **Vilka arbetssätt och metoder vi använde**

Under början på hösten hade vi ett APT som fokuserade på leken som central del i förskolan. Vi förde öppna dialoger mellan personalen om hur vi såg på lek och vad vi hade för kunskap om leken som en viktig del i barns utveckling. Innan mötet sammanställdes en Power Point med relevant fakta kring lekens betydelse utifrån författarna Ingrid Pramling Samuelsson och Margareta Öhman. Efteråt följde diskussion om hur vi skulle arbeta för att främja en god lekmiljö och klimat för våra barn. Vi kom fram till att det krävdes närvarande pedagoger som stöttade och observerade samt utvecklade leken vid behov. Vi bekantade oss också mer vid begreppen närgranskare, rekvisitör, medlekare och lekledare. Vi gick gemensamt igenom litteratur som berör frågan och lämnade ut läsanvisningar med tillhörande frågeställningar till

personalen. Vi skrev en planering för det kommande året för att säkerställa att vi fokuserade på utvecklingsmålet.

- Barnintervjuer med fokus på barnens perspektiv på stimulerande/inte stimulerande lek.
- Observationer och dokumentation samt löpande dialoger mellan pedagoger.
- Diskussion i grupp och individuellt kring värdegrundsfrågor och kamratskap.
- Löpande information till vårdnadshavare via Tyra samt tambursamtal om våra arbetsområden samt hur de kan stärka förskolans arbete med målområdet med sina barn i hemmet.
- Fokus på litteratur som främjar samtal kring kamratskap.
- Fokus på att arbeta i grupp för att stärka sammanhållningen och öva turtagning samt samarbete.
- Förankra konfliktsituations dokumentet för att stärka våra observationer.

Efter tre månader har vi ett möte för att gå igenom vad vårt planerade arbetssätt har haft för effekt.

Uppföljningsmöte hösten 2019

Vid mötet sammanställs observationsprotokoll, dokumentation och intervjuer. Efter att vi sammanfattat våra observationer och reflektioner kunde vi konstatera att en del av konflikterna mestadels skedde mellan pojkarna i barngruppen. Efter våra observationer så såg vi att det inte fanns någon skillnad grundat på vårdnadshavares olika utbildningsbakgrund och inte heller vad gäller barns etniska bakgrund. Vi kunde däremot se skillnader i flickors och pojkars lek och det var oftast pojkarna som behövde stöttning i lekmönster. Pojkarna lekte oftare utåtagerande lekar, där låtsasleken ofta övergick till verklighet och barnen missförstod varandra och hamnade därefter i konflikter som de inte kunde reda ut. Flickorna drog sig undan och ägnade sig åt mycket rollek med fokus på familjen. De sökte sig emellanåt mot pojkarnas bråklek men avslutade den snabbt då konflikterna var många.

Inför mötet hade rektor sammanställt läsanvisningar ur böckerna "Det viktigaste är att få leka" och "I lekens värld" som riktar in sig mot bland annat bråklek och lekmönster mellan könen som ska återkopplas till inför kommande möte. Begrepp som diskuteras är lekreglerna turtagande, samförstånd och ömsesidighet.

Ur intervjuerna kunde vi sammanställa att alla våra barn fann en glädje i att leka. Våra frågor syftade till att få ta del av vad barnen ansåg var stimulerande och inte stimulerande lek. Vi kunde här se en viss skillnad på vad barnen svarade att de föredrog att leka och merparten av flickorna nämnde relations och fantasilek medan pojkarna angav lekar där karaktärerna inspirerades från spel och film, oftast med mer spänning och dramatik, exempelvis Spiderman och tjuv och polis. Alla barn svarade att de kunde leka mellan könen och det vanligaste svaret på vilken lek de lekte var mamma, pappa, barn och kurragömma. Alla barn var överens om att när leken övergår till bråk på riktigt så var inte leken rolig.

Efter att ha använt oss av en observationsmall som fokuserade på verksamhetens olika rum kunde vi konstatera att barnen rörde sig mellan rummen, utan att finna någon ro i leken. Detta gjorde att tagenlek och bråklek pågick i hela lokalen och upptog utrymmet för annan lek och bråkleken urartade ofta och ledde till konflikter mellan barnen. För att komma åt detta har vi valt att förtydliga de olika rummen samt materialen för barnen, med förhoppningen att dom kan hitta ro i den aktiviteten de tar sig an. När vi tittade på rumsobservationen tillsammans med aktivitets och materialobservationsmallen kunde vi se att barnen ofta sam lekte mellan könen under bygg och konstruktion med bland annat duplo, lego och kaplastavar. För att stimulera fungerande

samlek blev därför mysan ett utvecklingsrum för bygg och konstruktion där analoga och digitala material möter varandra.

I tidigare diskussioner om var vi kan ge bråkleken det utrymme den behöver för att bli en stimulerande lek kom vi överens om att rummet gympan var mest lämpad på grund av storleken och den öppna ytan. Genom att ha begränsat antalet barn i gympan, vilket är ett rum där mycket ”hårdhänt” lek uppstår, till fem barn och genom att en pedagog var i utkanten av den lek som pågick så blev stämningen annorlunda. Barnen byggde kreativa banor och lekte lekar och kunde på ett bättre sätt kommunicera mellan varandra när pedagogen stöttade upp innan en konflikt uppstod. Genom att vägleda barnen i att se varandras perspektiv fick barnen en annan förståelse för varandra. Vi kom därför fram till att fortsätta detta arbetssätt. I diskussion om barns behov av tydliga lekregler så kunde vi konstatera att vi upplevt ett annat lekklimat vid planerad lek med pedagog som lekledare. Lekar där pedagogen deltagit och strukturerat leken ledde till mindre konflikter och de konflikter som uppstod reddes snabbt ut med hjälp av en stöttande pedagog. Exempel på dessa situationer var när barnen lekte ”under hökens vingar kom”, ”gömma nyckel” och ”följa John”.

En viktig faktor i det sociala samspelet som påverkar i många sammanhang är status och Cronlund (2004:65) menar att man kan ha en låg eller hög status i en grupp, något som har att göra med värderingar. De som avviker negativt i sitt beteende kan få en lägre status och lägre social acceptans på grund av sitt beteende. Imsen (2010:177) menar att toleransen är liten när det gäller socialt avvikande barn, till exempel barn som är utåtagerande.

Via observationer mellan barnen har vi kunnat upptäcka barn som vi misstänker har negativa förväntningar på varandra. I fall där dessa barn har sökt kontakt med varandra har vi som personalen haft en när granskande och medlekande position, för att kunna stärka upp och utveckla deras lek och hjälpa dem att tolka varandras signaler. Vi har också försökt ge utrymme för de barn som kan tolka varandra att få leka ostört, för att stärka de goda lekmönster som visat på. Vi har exempelvis medvetet låtit vissa barn få fortsätta sin innelek medan andra barn har gått ut, för att vi har ansett det viktigare att de bygger vidare på sina relationer och sin skicklighet inom leken än att alla gör samma sak.

Vid vissa tillfällen där konfliktsituationer uppstod dokumenterades och analyserades dessa, detta för att kunna se var konflikter och missförstånd uppstod och därigenom förebygga liknande situationer. Vi såg över barnens grupsammansättning och gjorde alltid en analys av planerade aktiviteter för att förebygga gott samspel. Genom att vara närvarande kunde vi snabbt stötta upp och vägleda barn som hade negativa förväntningar på varandra och försökte hjälpa dem att hitta gemensamma intressen och se att de kunde ha ett utbyte av varandra. Skolinspektionen säger i sin publikation, förskolans kvalitet och måluppfyllelse (2018) ”Forskning pekar på att gott samarbete och kommunikativ lärmiljö har visat sig vara mest effektivt för förskolebarns lärande” (s.16).

Vi har fokuserat på litteratur som ska vidga barns perspektiv och förståelse för andras känslor. Vi har haft som mål att skapa samtal och diskussion som berör jaget, kamratskap, känslor och som väcker funderingar hos barnen. Innan varje bokstund samtalar vi om bokens framsida och funderar gemensamt över handlingen, med jämna mellanrum har vi stannat upp och reflekterat över händelseförloppet. Barnen har tillsammans fått analysera och tränat på att känna in andras känslor. Dom har arbetat med turtagande och att respektera olika åsikter. Bokstunderna har varit uppskattade av barnen och genom projektorn har alla barn kunnat delta på ett enklare sätt.

Grupparbeten som främjar samspelet har legat i fokus men som vi konstaterar inte är något nytt sätt för oss att arbeta på. Vi har noga valt att inte tilldela barnen varsitt material (exempelvis färg) utan medvetet gjort så att barnen måste öva på sitt turtagande. Övningar där barnen behöver ta hjälp av varandra för att nå målet är också fokus inom detta. Exempel på dessa aktiviteter är att programmera en vän och kan du se mitt ljus. I och med att det främst var femårsgruppen som var i behov av den här utvecklingsinsatsen valde vi att intensivt arbeta med värdegrundsfrågor. De medel vi använde oss av var litteratur "Is och sol" av författaren Carina Wilke och utbildningsmaterial från UR, bland annat Ugglan och kompisproblemet samt Du är bäst och även läromedlet Väpplarna där ett kapitel handlar om just det sociala samspelet.

Hur tar vi oss vidare i arbetet med måluppfyllelsen till nästa möte?

- Fortsätta med litteratur som främjar dialog, reflektion och empati.
- Kontinuerligt använda observationsmallar för att följa arbetet med målområdet.
- Föra täta dialoger i arbetslaget och med barn om klimatet i barngruppen.
- Fortsätta arbetet med värdegrundsfrågor med barnen och låta dem arbeta i grupp.
- Upprätta gemensamma förhållningsregler tillsammans med barnen.
- Ge tid för leken.

Uppföljningsmöte våren 2020

Under APT sammanställs observationer och dokument. Tankar och funderingar lyfts och analyseras ur den valda litteraturen från föregående möte.

Vi sammanställer återigen observationer och dokumentation för att fastställa att vi arbetar mot vårt målområde och kan genom rums och aktivitetsmallar se ett ökat intresse hos flickorna att befinna sig i rummet gympan när pedagogen är mer närvarande i leken.

Dom gemensamma förhållningsregler barnen har sammanfatta har fungerat som ett bra verktyg för dem. Reglerna skrevs ner och illustrerande bilder med text sattes upp för att de själva skulle kunna gå tillbaka och titta på vad de gemensamt kommit överens om. Detta skapade tillfällen för reflektion och dialog mellan barn och vuxna.

I våra samtal och intervjuer med barnen nämnde några barn att när vi bygger är vi vänner och detta tillsammans med önskan om ett förtydligande av rummen, som gemensamma mötesplatser, fick oss att fokusera på att utveckla mysan till en mötesplats för digitalisering och bygg och konstruktion.

Arbetet inom projektgrupperna har fortskridit som planerat med fortsatt fokus på gemensamma aktiviteter. Genom att vi har tänkt till i gruppindelningen och haft få antal barn i varje grupp så har pedagoger bättre kunnat stödja samarbetet mellan barnen. Konflikterna har minskat och vi fortsätter därför med detta arbetssätt. Inom arbetslaget har vi upplevt en förbättring i barnens förmåga till turtagande och samförstånd.

Vi kunde enligt våra observationer konstatera att konflikterna i den fria leken finns kvar men inte i lika stor utsträckning. Fler barn kom till pedagogerna för att få hjälp i en konfliktsituation innan den urartade. Detta tror vi beror på att vi arbetat för att vara närvarande och finnas till hands för att stötta upp leken och barnen. Efter att gympan har förtydligats som ett rum där bråklek och tagenlek är accepterad så har barnen anammat detta och den leken tar inte längre upp utrymmet för annan lek i samma utsträckning.

Analys

Under hösten arbetade vi i dom vanliga åldersgrupperna men som vi konstaterade så blev det mycket konflikter mellan barnen. Efter att ha samtalat om detta på APT beslöt vi oss för att minska barnantal i grupperna vid specifika lärsituationer som vi efter observationer sett ledde till många konflikter. Exempel på dessa tillfällen var när barnen skulle se "Livet i bokstavslandet" från UR. Vi valde då att minska antalet i dom lärsituationer vi såg att behovet fanns. Detta för att skapa en större koncentration hos barnen och för att pedagogen skulle få möjlighet att se och höra alla barn. Barnen fick då talutrymme utan att bli avbrutna och de barn som behövde öva sitt turtagande fick göra detta utifrån rimlig utmaning.

Genom att vi pedagoger har läst litteratur och fördjupat oss inom ämnet bråklek och barns lekmönster genom de olika åldrarna och sedan haft gemensamma reflektioner kring ämnet så har vi fått ett nytt synsätt på lekens betydelse för barns utveckling och lärande. Detta har medfört att vi inte längre är rädda för bråkleken och dess konsekvenser. Vi har istället sett vinningen i all form av lek och vårt förhållningssätt har blivit medvetet. Att vi aktivt fortbildar oss inom arbetslaget med hjälp av att läsa och gemensamt reflektera över aktuell forskning och litteratur har varit givande för oss pedagoger och det kommer vi att fortsätta med framöver.

Margareta Öhman skriver att "När leken flyter, flyter allt". Detta fångade oss i början av hösten och skapade en diskussion om vår inställning till leken och vi såg med kritiska ögon på vårt förhållningssätt till barns lek. Vi insåg att vi hade förminskat vår roll som pedagoger i barnens lek. Leken hade tidigare fungerat mellan barnen och när den inte gjorde det blev vi förvånade över alla konflikter mellan barnen. Vi insåg att vi hade tagit leken förgiven och vi behövde inta vår roll som pedagogisk vägvisare i barnens lek.

I slutet av vårterminen fick stora resurser tillsättas när flera nya barn skolades in med kort varsel och med vetskapen om att många av barnen endast var hos oss temporärt. Detta medförde att barnen blev tvungna att släppa in nya kamrater och fick den sociala strukturen att förändras. Det gjorde också att vårt arbetssätt som varit framgångsrikt i kartläggning av barnens lek inte längre blev komplett och vi blev tvungna att studera barnen ur nya vinklar utifrån deras nya relationer. Att kunna arbeta långsiktigt med måluppfyllelse för barnen som var hos oss temporärt var inte möjligt och detta påverkade även den befintliga barngruppen på ett lite negativt sätt. Vi ser det som ett problem att inte kunna arbeta långsiktigt med målen hos de barn som endast är temporärt hos oss. Barnen behöver inta nya sociala roller och trygghet och förtroende mellan barn till barn och barn till vuxen tar tid att bygga och är en förutsättning för språkutveckling och att våga gå in i leken. Leken är barnens egen plattform för utveckling och lärande och vikten av trygga och nära relationer är förutsättningen för goda lekrelationer. Vi kommer att arbeta mer med att medvetengöra vårdnadshavare om vikten av anknytningsteorin och vad den säger om barns utveckling i trygga relationer.

Nytt målområde

Under vårt arbete med leken som utvecklingsområde så upptäckte vi svårigheter hos barnen med att respektera varandras stoppord, med detta menar vi orden stopp, nej, sluta och jag vill inte. Detta tror vi medförde att lekens konflikter emellanåt eskalerade till verklighet då barnen inte alltid lyssnade in varandras känslor och samförståndet och ömsesidigheten i leken följdes inte alltid i den mån som krävdes. Vi kunde också se att detta påverkade den planerade undervisningen då barnen inte alltid lyssnade in varandra och respekterade varandra. Barnen har även under intervjuer berättat att de inte alltid känner att deras stoppord respekteras och detta har gjort att vi nu väljer att fokusera på stoppord och dess betydelse samt ansvarstagande och respekt för varandras integritet och känslor. Våra mål och förväntningar med arbetet är att barnen utvecklas sin empati och sympati för kamraterna, att de utvecklar sin förmåga att lyssna in sina kamrater och respektera deras känslor. Vi vill ge barnen möjligheten att utveckla sin känsla för

ansvar, både i hur jag själv använder stoppord och dess betydelse och hur jag hanterar andras stoppord.

Vi har försökt fördjupa oss i vad forskning säger om den fostrande delen i vår utbildning och har tagit fasta på vad Susanne Klaar säger i sin forskning att lärandet kan vara kognitivt, estetiskt, fysiskt och moraliskt och att det är lärarens guidning som anger typ av lärande. Klaar anser även att utmanande och förmanande guidning som extra viktigt i förskolan. Som exempelvis när en lärare förmanar ett barn riktar det in barnet mot ett sätt att handla som är acceptabla. Här ser vi att detta inte är något som endast berör barnen utan hela verksamheten och därmed också personalen. Vi kommer att behöva medvetengöra oss själva om vårt förhållningsätt kring det moraliska arbetet i förskolan.

I läroplanen står det att förskolans ska ge varje barn förutsättningar att utveckla sin förmåga till

- Ansvarstagande.
- Respekt.
- Förståelse för rättigheter och skyldigheter samt att ta ansvar för gemensamma regler.

Detta har lett till vår nya målformulering som syftar till en bättre förståelse för varandras stoppord och som syftar till att barnen utvecklar sina förmågor till

- Samförstånd.
- Känslan av att deras känslor respekteras och att omgivningen agerar därefter.
- Ansvarskänsla för det egna agerandet och konsekvenserna därefter.

Detta ser vi som grunden för ett långsiktigt arbete mot att förankra den respekt för de mänskliga rättigheter och demokratiska värderingar som anges i läroplanen att det svenska samhället vilar på.